

รวมคำบรรยาย

ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๗ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ เล่มที่ ๑๕

บทบรรณาธิการ

คำถาม การฟ้องคดีขอให้เปิดทางจำเป็นผู้มีสิทธิผ่านทางจำเป็นต้องเสนอขอใช้ค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดินที่ล้อมก่อนหรือไม่ และการฟ้องให้ใช้ค่าทดแทนในการเปิดทางจำเป็นมีกำหนดอายุความเท่าใด

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๑๓/๒๕๖๗

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๔๙ วรรคสี่ ผู้มีสิทธิผ่านทางจำเป็นต้องใช้ค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดินที่ล้อมเพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการขอเปิดทางผ่าน แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องใช้ค่าทดแทนก่อนจึงใช้ทางจำเป็นได้ ดังนั้น การฟ้องขอให้เปิดทางจำเป็นจึงไม่จำเป็นต้องเสนอขอใช้ค่าทดแทนที่ดินแต่เป็นหน้าที่ของเจ้าของที่ดินที่ถูกฟ้องให้เปิดทางจำเป็นที่จะต้องเรียกร้องค่าทดแทนที่ดินขึ้นมาเอง เมื่อจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่ถูกล้อมไม่เสนอค่าทดแทนแก่โจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่ล้อม และเจ้าของที่ดินที่ล้อมไม่ได้ฟ้องแย้งเรียกค่าทดแทนแก่เจ้าของที่ดินที่ถูกล้อม คดีจึงไม่มีประเด็นเรื่องค่าทดแทนที่จะต้องพิจารณา และเป็นเรื่องที่โจทก์ทั้งสามต้องไปว่ากล่าวเป็นคดีอื่น และแม้การใช้ทางจำเป็นเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงข้อจำกัดสิทธิของเจ้าของที่ดินแปลงที่ล้อมที่ดินของผู้อื่นจนไม่มีทางออกสู่ทางสาธารณะได้ ต้องยอมให้เจ้าของที่ดินแปลงที่ถูกล้อมใช้ทางผ่านที่ดินของตนเพื่อออกไปสู่ทางสาธารณะได้เท่านั้น **ไม่ใช่บทบัญญัติที่เป็นการให้สิทธิเจ้าของที่ดินที่ถูกล้อมที่จะเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นหรือกระทำการใด ๆ ในที่ดินของผู้อื่นได้โดยพลการ** ทั้งสิทธิในการใช้ทางจำเป็นตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องพิจารณาสภาพความเป็นจริงในขณะนั้นว่าเข้าเงื่อนไขตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๔๙ และมาตรา ๑๓๕๐ บัญญัติไว้หรือไม่ด้วย

ขณะที่โจทก์ทั้งสามยื่นคำให้การในคดีก่อน ข้อเท็จจริงยังไม่เป็นอันยุติว่าจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่ถูกล้อมมีสิทธิใช้ทางผ่านที่ดินของโจทก์ทั้งสามที่ล้อมอยู่ได้หรือไม่ จึงต้องใช้ศาลชี้ขาดข้อเท็จจริงให้รับฟังเป็นยุติก่อนว่า ตามสภาพของที่ดินนั้นเข้าเงื่อนไขทางจำเป็นหรือไม่ และการเรียกร้องค่าทดแทนเป็นสิทธิของเจ้าของที่ดินที่ล้อมอยู่เพื่อชดเชยความเสียหายอันที่เกิดแต่เหตุที่มีทางผ่านนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๔๙ วรรคสี่ โจทก์ทั้งสามจึงมีสิทธิที่จะฟ้องเรียกค่าทดแทนการใช้ที่ดินจากจำเลยเป็นคดีต่างหากได้หากศาลในคดีก่อนวินิจฉัยชี้ขาดให้จำเลยได้สิทธิทางจำเป็นบนที่ดินของโจทก์ทั้งสาม โดยโจทก์ทั้งสามไม่จำเป็นต้องฟ้องแย้งเรียกค่าทดแทนมาในคำให้การ เมื่อมีการบังคับคดีเปิดทางจำเป็นตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีก่อนเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ โจทก์ทั้งสามจึงชอบที่จะใช้สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนการใช้ทางจำเป็นบนที่ดินของโจทก์ทั้งสามนับตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕ อายุความสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนของโจทก์ทั้งสามจึงเริ่มนับแต่วันดังกล่าว เมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะในเรื่องอายุความใช้ค่าทดแทนในการเปิดทางจำเป็นไว้จึงต้องใช้อายุความ ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓๐ เมื่อนับระยะเวลา นับแต่วันที่มีการเปิดใช้ทางจำเป็นจนถึงวันที่โจทก์ทั้งสามฟ้องเรียกค่าทดแทนในคดีนี้เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ยังไม่พ้นกำหนด ๑๐ ปี สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนของโจทก์ทั้งสามจึงยังไม่ขาดอายุความ

คำถาม แสดงเจตนาทำนิติกรรมการขายฝากที่ดินโดยสำคัญผิดในราคาที่ดินตกลงขายฝาก สัญญาขายฝากเป็นโมฆะ หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๗๘/๒๕๖๗

ขณะทำสัญญาขายฝากที่ดินพิพาทโจทก์เข้าใจว่าตกลงขายฝากที่ดินพิพาทเป็นเงิน ๑๖๐,๐๐๐ บาท ตามจำนวนที่โจทก์ได้รับจากจำเลยที่ ๒ มีใช้ ๕๐๐,๐๐๐ บาท ตามที่ระบุในสัญญาขายฝาก เป็นกรณีโจทก์สำคัญผิดในเรื่องราคาขายฝาก แม้มีใช้การสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม หรือตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม หรือทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม แต่ราคาที่ตกลงขายฝากย่อมมีความสำคัญมากพอกับตัวทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งนิติกรรม ถือว่าโจทก์แสดงเจตนาทำนิติกรรมการขายฝากโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรม สัญญาขายฝากที่ดินพิพาทตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖ ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย ศาลต้องเพิกถอนนิติกรรมจดทะเบียนขายฝากที่ดินพิพาท ส่วนเงินจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ บาท ที่โจทก์ได้รับจากจำเลยที่ ๒ เป็นการรับไว้โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ โจทก์ต้องคืนให้แก่จำเลยที่ ๑ ฐานลาภมิควรได้ตาม มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง

แม้จำเลยที่ ๑ มิได้ฟ้องแย้งให้โจทก์คืนเงินที่โจทก์ได้รับจากการขายฝากแก่จำเลยที่ ๑ แต่โจทก์ไม่อาจอ้างสิทธิใด ๆ ที่จะยึดถือเงินนั้นไว้ เนื่องจากสัญญาขายฝากเป็นโมฆะเพราะโจทก์แสดงเจตนาทำนิติกรรมการขายฝากโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖ ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาให้โจทก์คืนแก่จำเลยที่ ๑ ไปในคราวเดียวกัน ไม่ถือว่าเป็นการพิพากษาเกินคำขอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒

คำถาม ผู้รับจองสั่งซื้อเพื่อไปทัศนศึกษาของกลุ่มสมาชิก เข้าใจโดยสุจริตเกี่ยวกับ
เสื้อที่สมาชิกคนหนึ่งได้รับไปว่าไม่ถูกต้องจึงติดตามเอาคืนมาเพื่อส่งมอบให้แก่สมาชิกผู้สั่งซื้อ
เป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๖/๒๕๖๗

โจทก์ร่วมกับจำเลยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้งกันฉันเครือญาติ ทั้งเป็นสมาชิกของกลุ่ม
อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตำบลนครชุม ด้วยกัน มูลเหตุของคดีนี้ก็สืบเนื่องมาจากเสื้อยืด
คอกลม ๑ ตัว ราคา ๑๒๐ บาท ที่ทางกลุ่มจัดทำให้สมาชิกสั่งซื้อเพื่อสวมใส่ไปทัศนศึกษาที่
จังหวัดระยอง โดยจำเลยเป็นผู้ร่วมดำเนินการรับสั่งจองเสื้อดังกล่าวด้วย โจทก์ร่วมมิได้สั่งจอง
ซื้อเสื้อจากจำเลย ต่อมาเมื่อจำเลยทราบเหตุว่าสมาชิกผู้สั่งซื้อยังมิได้รับเสื้อจึงไปพบเพื่อ
สอบถามและทวงเสื้อคืนจากโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมยืนยันว่าได้สั่งซื้อมาโดยถูกต้องแต่ต่อมาจำเลย
ได้แจ้งให้ผู้อื่นไปเอาเสื้อคืนจากบ้านของโจทก์ร่วมแล้วฝากเงินค่าซื้อเสื้อคืนให้โจทก์ร่วม
แล้วด้วย ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีประกอบกับพฤติกรรมของจำเลยและความ
สัมพันธ์ฉันญาติของโจทก์ร่วมกับจำเลยแล้ว กรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยเข้าใจโดยสุจริต
เกี่ยวกับเสื้อที่โจทก์ร่วมมิไว้ในครอบครองว่าโจทก์ร่วมได้รับไปโดยไม่ถูกต้อง ซึ่งจำเลยมี
หน้าที่ต้องติดตามเอาคืนมาเพื่อส่งมอบให้แก่สมาชิกผู้สั่งซื้อตามความรับผิดชอบของตน ทั้งการ
ได้เสื้อคืนมาจำเลยก็กระทำการไปโดยเปิดเผยในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ
ทั้งจำเลยยังฝากเงินค่าซื้อเสื้อคืนให้โจทก์ร่วมแล้วและได้รับนำเสื้อดังกล่าวไปดำเนินการมอบให้
แก่สมาชิกผู้สั่งซื้อทันที การกระทำของจำเลยหาใช่เจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ
ด้วยกฎหมายที่เป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน อันเป็นการกระทำโดยทุจริตแต่อย่างใดไม่
จำเลยกระทำโดยขาดเจตนาทุจริตในการลักทรัพย์

คำถาม สินค้าตามใบยืมสินค้าเป็นสินค้าที่ใช้ยืมสิ้นเปลืองหมดไป มีข้อความระบุว่า
ผู้ยืมได้รับสินค้าไปเป็นที่เรียบร้อยแล้วและสัญญาว่าจะนำสินค้ามาส่งคืนภายในกำหนด ๗ วัน
หากพ้นกำหนดยินยอมรับซื้อสินค้านี้ดังกล่าวไว้ทั้งหมดและจะชดใช้ราคาและค่าเสียหายให้จน
เต็มจำนวน ผู้ให้ยืมยังมีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของสินค้าอย่างสมบูรณ์จนกว่าผู้ซื้อจะได้ชำระราคา
สินค้าที่ขายนี้จนครบถ้วน ดังนี้ สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไข หรือสัญญา
ซื้อขายเสร็จเด็ดขาด หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๐๔/๒๕๖๗

สินค้าตามใบยืมสินค้าเป็นสินค้าจำพวกวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ซึ่งใช้ในสำนักงาน บางรายการเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น กาแฟ คอฟฟี่เมต น้ำตาลก้อน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นสินค้าที่ใช้สิ้นเปลืองหมดไป โดยสภาพของสินค้าเมื่อมีการใช้ประโยชน์แล้วโจทก์ ไม่สามารถติดตามเอาคืนได้ ตลอดระยะเวลาที่จำเลยที่ ๑ ได้รับสินค้าไปจากโจทก์ตั้งแต่ เดือนเมษายน ๒๕๕๖ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ รวม ๓๕ ครั้ง เมื่อครบกำหนดต้องคืนสินค้า ในแต่ละครั้ง จำเลยที่ ๑ ไม่เคยคืนสินค้าให้แก่โจทก์ แต่จำเลยที่ ๑ จะชำระค่าสินค้า บางส่วนให้แก่โจทก์มาโดยตลอด เกี่ยวกับการฟ้องคดีนี้โจทก์ประสงค์จะเรียกให้จำเลยที่ ๑ ชำระค่าสินค้าแทนการคืนสินค้า แสดงให้เห็นว่าโจทก์มิได้ประสงค์ที่จะรับสินค้าคืนแต่ประสงค์ ที่จะรับค่าสินค้านั้น ส่วนจำเลยที่ ๑ ก็มีได้ประสงค์ที่จะคืนสินค้าแต่ประสงค์ที่จะ ชำระค่าสินค้าเช่นกัน ดังนั้น ลักษณะการกระทำระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ มุ่งประสงค์ใน การที่จะซื้อขายสินค้าและให้มีการชำระราคาสินค้าที่จำเลยที่ ๑ รับไปจากโจทก์เท่านั้น สัญญา ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ จึงเป็นสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา ๔๕๓ โดยกรรมสิทธิ์ในสินค้าตกเป็นของจำเลยที่ ๑ แล้วตั้งแต่มีการ ซื้อขายและส่งมอบสินค้ากัน เมื่อโจทก์มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการค้าจำหน่ายเครื่องเขียน เครื่องใช้สำนักงาน ครุภัณฑ์ ถือว่าโจทก์เป็นผู้ประกอบการค้าเรียกเอาค่าของที่ได้ส่งมอบ มีกำหนดอายุความ ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓๔ (๑) จำเลยที่ ๑ รับมอบสินค้าจากโจทก์ครั้งสุดท้ายวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ โจทก์จึงมีสิทธิ เรียกร้องค่าสินค้าจากจำเลยที่ ๑ อย่างช้าที่สุดตั้งแต่วันดังกล่าวเป็นต้นไป เมื่อโจทก์นำคดีมาฟ้อง วันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๓ จึงพ้นกำหนดเวลา ๒ ปี ฟ้องโจทก์จึงขาดอายุความ ที่ศาลอุทธรณ์ ภาค ๓ วินิจฉัยว่าสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ เป็นสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขบังคับไว้และ โจทก์ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ติดตามเอาทรัพย์สินจากผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือได้ตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความนั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์
บรรณาธิการ